

Gulora RAXIMOVA,

Urganch davlat pedagogika instituti boshlang'ich ta'lim kafedrasida o'qituvchisi

E-mail: raximovagulora1976@gmail.com

UrDPI kafedra mudiri, Phd. Nafasov D taqrizi asosida

HISTORICAL ASPECTS OF STUDYING THE NATIONAL MORAL HERITAGE OF SHIHABUDDIN SUHRAWARDI

Annotation

The article examines the national moral heritage of Shihabuddin Suhrawardi, the significance of his moral views in the work "Avorif al-Ma'arif" for the education of modern youth, as well as the "Suhrawardiya" sect associated with the name of Shihabuddin Umar Suhrawardi, one of the directions of Islamic mysticism

Key words: Behavior, morals, manners, thinking, religious-philosophical thinking, Sufism, avorif al-ma'arif, theological philosophy, misbah-hidaya and miftah-ul-kifaya, museum-religion, sufism, asceticism, sunni, al-kabair, suhrawardiya.

ИСТОРИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ИЗУЧЕНИЯ НАЦИОНАЛЬНОГО НРАВСТВЕННОГО НАСЛЕДИЯ ШИХАБУДДИНА СУХРАВАРДИ

Аннотация

В статье рассматривается национальное нравственное наследие Шихабуддина Сухраварди, значение его моральных взглядов в произведении «Авори́ф аль-Маариф» для воспитания современной молодежи, а также секта «Сухравардия», связанная с именем Шихабуддина Умара Сухраварди, одного из направлений исламского мистицизма.

Ключевые слова: Ишрак, мораль, манеры, мышление, религиозно-философское мышление, суфизм, Авориф аль-маариф, богословская философия, мисбах-хидая и мифтах-уль-кифая, музей-заповедник, суфизм, аскетизм, сунниты, аль-кабир, Сухравардия.

SHIHOBUDDIN SUHRAVARDIY MILLIY AHLOQIY MEROSINI O'RGANISHNING TARIXIY JIHATLARI

Annotatsiya

Maqolada Shihobuddin Suhravardiy milliy ahloqiy merosi, uning "Avorif ul-ma'arif" asaridagi ahloqiy qarashlarini bugungi kun yoshlari tarbiyasi uchun ahamiyatli jihatlari, islom tasavvufi yo'nalishlaridan biri Shihobuddin Umar Suhravardiy nomi bilan bog'liq "Suhravardiya" tariqati haqida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: Ishroq, axloq, odob, tafakkur, diniy-falsafiy tafakkur, so'fiylik, Avorif ul-ma'arif, ilohiy-falsafa, Misbah-ul-hidaya va miftoh-ul-kifoya, muzey-qo'riqsona, tasavvuf tariqati, zohidlik, sunniylik, al-Kabir, suhravardiya.

Kirish. Ko'p asrlik milliy va diniy qadriyatlarimizni asrab-avaylash, dunyo ilm-fani va madaniyati rivojiga ulkan hissa qo'shgan ajdodlarimizning bebaho merosini o'rganish, ular asosida yoshlarni komil inson etib tarbiyalash jamiyatda barqaror ijtimoiy-ma'naviy muhitni ta'minlashning muhim shartlaridan biri hisoblanadi. So'nggi yillarda mamlakatimizda tashkil etilgan Islom sivilizatsiyasi markazi, Islom akademiyasi, Mir Arab oliy madrasasi, Imom Buxoriy va Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazlari boy ilmiy-tarixiy merosimizni o'rganish va targ'ib qilishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, dunyoda ro'y berayotgan voqea-hodisalar va ijtimoiy-siyosiy vaziyatning tahlili diniy-ma'rifiy sohadagi faoliyat samaradorligini oshirishni va malakali kadrlar tayyorlashning yaxlit tizimini yaratishni taqozo etmoqda. Xalqimizga azal-azaldan xos bo'lgan ma'rifatparvarlik, bag'rikenglik, mehr-muruvvat, bunyodkorlik kabi ezgu fazilatlar va qadriyatlarimizni keng targ'ib qilish, jamiyatda ijtimoiy-ma'naviy muhit barqarorligini ta'minlashda diniy-ma'rifiy soha vakillarining o'rni va ishtirokini oshirish, yosh avlodni milliy ma'naviy qadriyatlarimizga mos ravishda tarbiyalash, ular ongida kichik maktab yoshidan boshlab hadis ilmi saboqlari asosida insoniy fazilatlarini shakllantirish, ularga vatanparvarlik kabi tushunchalarni singdirish muhim vazifa hisoblanadi.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili. Dastlabki adabiyotimiz Suhravardiyning asosiy asari so'fiy uchun haqiqatni anglash yo'lida o'ziga xos hidoyat bo'lgan "Avorif ul-ma'arif" ("Ilohiy ilm tuhfalari") risolasidir.

"Suhravardiya"ni o'rganish va targ'ib qilishga hissa qo'shgan XIII asrning ilohiyotshunos olimlari orasida Izzuddin Mahmud Koshoniyning "Misbah-ul-hidaya va miftoh-ul-kifoya" kitobi alohida o'rin tutadi. Suhravardiyning "Avorif al-ma'arif" kitobini fors tiliga, muallif sharhlari va izohlari bilan to'ldirilgan holda tarjima qilganlar. Shahobiddin Abu Hafs Umar Suhravardiyning "Avorif al-ma'arif" asarining qo'lyozma nusxasi Buxoro davlat muzey-qo'riqsonasida saqlanadi. Bu kitobni xattot Abdulg'ani (1133 – 1721) ko'chirgan, kitob juda yaxshi saqlangan bo'lib, uning kengligi 11,5 sm, balandligi 20,5 sm, og'irligi 400 g.

"Suhravardiya"ni o'rganish va targ'ib qilishga hissa qo'shgan XIII asrning ilohiyotshunos olimlari orasida Izzuddin Mahmud Koshoniy (hijriy 735, 1335 yilda vafot etgan) ning "Misbah-ul-hidaya va miftoh-ul-kifoya" kitobi o'z davrining nodir asarlari qatoridan o'rin egallab, fors-tojik nasrining bebaho yodgorligi hisoblanadi.

Asar hidoyatga chorlovchi ilohiy ilmlar majmuidan iborat bo'lib o'z davrining tarixiy va ijtimoiy voqealarini qamrab olgan. Insonlarni ruhan poklanishi, bir-biriga bo'lgan mehr-muhabbatini oshishi uchun dasturil amal vazifasini bajargan. Bu asar 13-asr oxiri 14-asr boshlaridagi so'fiy fors-tojik nasrining qimmatli yodgorliklaridan hisoblanadi. Bu asar aslida Shixobuddinining "Avorif ul-ma'arif" asarining badiiy tarjimasidir. "Avorif ul-ma'arif" kitobi 63 bobdan iborat bo'lib, asar birinchi navbatda, tasavvuf gnoseologiyasi, etika va psixologiya amaliyotiga bag'ishlangan, asarda tasavvuf tarixi, nazariyasi va amaliyotiga oid qimmatli ma'lumotlar mavjud,

asar tuzilishi va mazmuniga ko'ra tasavvuf nazariyasiga bag'ishlangan;

Tadqiqot metodologiyasi. 1. "Avorif al-ma'arif" asari ikki jildidan iborat bo'lib, asli arab tilida yozilgan. Birinchi jildi "al-juz al avval" deb nomlanib doktor Ahmad Abdurrahim as-sayya muharrirligida 2006 yil Qohirada islom madaniyati (maktaba al-sakafa ad-diniya) kutubxona nashriyoti tomonidan nashr etilgan.

Asarning ikkinchi jildi "al-juz as-saniy" deb nomlanib 2000 yilda Qohirada Abdulhalim Mahmud muharrirligida "Dor-ul-ma'arif" nashriyotida chop etilgan. "613-hijriy yilda chop etilgan nashr asosida tayyorlangan" [4, so'zboshi].

2. Fors tilida Izzuddin Mahmud Koshoniyning "Misbah-ul-hidaya va miftoh-ul-kifoya" asari, Iffat Karbasiy va doktor Muhammad Rizo Barzgar Xoliqiy muharrirligi ostida 1969 yil Tehrondagi "Eron Milliy kutubxonasi" nashriyotida nashr etilgan. Mahmud Koshoniyning "Misbah-ul-hidaya va miftoh-ul-kifoya" asari fors tilida, Jaloliddin Xumaiy nashriyoti tomonidan tahrirlangan va qo'shimcha sharh bilan 1974 yil "Suxun" nashriyotida Tehronda nashr qilingan.

Sharq ma'naviy merosida alohida o'rin tutgan Shahobiddin Umar Suhraivardiy 1145-yilda Eronning Suhraivord qishlog'ida tug'ilgan. 1160-1161 yillarda 16 yoshida o'sha davrda ilm-fan markazi hisoblangan Bag'dod shahriga keladi. So'fiy olim uzoq umr ko'radi, u hayoti davomida oltita abbosiylar xalifa qo'l ostida xizmat qiladi. Bular: Muktafi billoh (1136-1160), Mustanjid billoh (1160-1170), Mustazi billoh (1170-1180), Nosir ad-Dinolloh. (1180-1225), Zohir Billoh (1225-1226) va Mostansir Billoh (1226-1243) [3-80]. Suhraivardiy Abbosiylar sulolasining tanazzuliga guvoh bo'lgan shaxsdir.

Shahobiddin Abu Hafs Umar ibn Abdulloh as-Suhraivardiyning asl ismi Umar, otasining ismi Muhammad bo'lgan. U Abu Hafs, Abu Abdulloh ismlari bilan ham mashhur edi. "Shihobuddin" yoki "Shayx ul-islom", "Shayx Ulorifin" ismlari bilan ham atashgan. Suhraivardiy nasabnomalari xalifa Abu Bakr Siddiqga borib taqaladi. Shuning uchun ham ayrim manbalarda al-Bakriy, at-Taymiy va al-Qurayshiy kabi ulug' zotlar qatorida tilga olinadi. Aflaqiy Umar Suhraivardiy Abu Bakrning Mavlono Jaloliddin Rumiya qarindoshligi haqidagi e'tiqodiga asoslanib, Siddiqga mehrlil munosabatiga e'tibor qaratadi.[6, 45].

Ibn Zahabiy Ibn ul-Hojib fikriga asoslanib, Suhraivardiy va Abul Faraj ibn ul-Javziy bir nasldan ekanliklarini ta'kidlaydi. Suhraivardiyning ajdodlari Abu Bakr Siddiq, Sulton Bakriddin, Sayyid Muhammad, Muhammad Qosim Shayx, Shayx Abdurahmon, Sayyid Qosim Qutbul-Axtab, Sayyid Muhammad Nazir, Shayx Sayyid Qosim, Sayyid Husayn Shayx, Abdulloh Sayyid Muhammad Abdulloh, Sayyid Muhammad shayx shajaralaridan iborat. . , Muhammad Shayx G'avsil Saqlin A'zam, Shayx Shahobiddin Abu Hafs Umar Suhraivardiy[2, 35-36].

Suhraivardiylar oilasidan bir qancha so'fiy va ulamolar yetishib chiqqan:

Abu Najib Ziyoddin Abdulqodir as-Suhraivardiy "Nahj us-" kitobining muallifi edi.

Suluk" ("Yo'l boshchi"), shuningdek, Suhraivardiyning amakisi va ustozlari bo'lgan. Suhraivardiyning otasi Abu Jafar Muhammad as-Suhraivardiy, bobosi esa Abdulloh Saad Ammayiy edi.[7,108].

Otasi Abu Jafar Muhammad Suhraivardga borib, Bag'doddagi Nizomiya madrasasida muallim Asad al-Mihoniyan fiqh ilmini o'rgangan, bir muddat Nizomiya madrasasida ham muallimlik qilgan. Shu bilan birga, "Qasr" masjidida va'z qilib, ma'ruzalar o'qigan. Ayrim manbalarda Abu Jafar Muhammad Suhraivardiyning qozilik faoliyati haqida ham ma'lumotlar keltirilgan. Abu Jafar Muhammad Suhraivardda bo'lganida tuhmat uchun o'limga hukm qilingan.

Shahobiddin Umar Suhraivardiy bu vaqtda dunyo yuzini ko'rgan olti oylik chaqaloq edi. Manbalarda Bag'dodda Abdulmalik Muhammad ismli boshqa onadan tug'ilgan Suhraivardi ismli ukasi borligi haqida so'z boradi.[6, 139].

Suhraivardiyning hayotida uning amakisi Abu Najib as-Suhraivardiy muhim o'rin tutgan. Suhraivardiyning "Avorif ul-ma'arif" ("Ma'rifat tuhfalari") asarida amakisi haqida ko'plab ma'lumotlar mavjud. "Suhraivardiy nomi bilan mashhur yana bir olim bor, ko'pchilik uni Umar Suhraivardiyning qarindoshi deb biladi. Biroq, ular o'rtasida hech qanday aloqa yo'q. Bu olim Yahyo Habash al-Maqtul (1154-1190) 1190-yilda Halabda tanqidli fikrlari uchun qatl etilgan. [9, 345]. Shuning uchun u "al-Maktul" ("qatl" degan ma'noni anglatadi) deb nomlangan.

Suhraivardiy Bag'dodda kalom, fiqh, tafsir, hadis va so'fiylik ilmlarini o'rgangan.

Manbalarda Suhraivardiyning hadis ilmidan mukammallikka erishganligi qayd etilgan.

Shahobiddin Suhraivardiy so'fiylik ta'limini dastlab amakisi Abu Najibdan, so'ngra Abdulqodir Jiloniyan olgan. Ayni paytda u o'z davrining yirik shayxlari bilan ko'p suhbatlar qilgan. Bu vaqtda olim namoz, ro'za va zikr bilan mashg'ul bo'lib, kamolotga yetganidan so'ng Dajld daryosi bo'yida joylashgan madrasa va xonaqohlarda vaz ilmini o'rgana boshlaydi. Olimning so'zlaridan turli darajada ta'sirlangan odamlar orasida uning muxlislari ko'payadi.

Rivoyatda u 1194 yilda Maqbar yaqinidagi chang bosgan minbarda ma'ruza o'qigan.

Aytishlaricha, u murshid darajasiga yetgan (*to'g'ri yo'lga ishora qilib). Valiyning xalq orasida tan olinishi Xalifa Nosirga o'xshaganlarning ziyoratiga kelishlariga sabab bo'ldi. Bundan tashqari, Ibn us-Sayning "Zuhod" (Zohid*) asarida xalifaning Bag'doddagi "Marzaboniya" nomli xonaqosida Suhraivardiy bilan ko'p suhbatlashgani haqida ma'lumotlar mavjud. "Misboh ul Hidoya" (yo'l boshchining nuri*) muallifi Izuddin Ali al-Koshiy Suhraivardiyning uning nomiga xalifalik qurgan xonga shayx etib tayinlaganini yozadi.[8-98].Shuningdek, manbalarda Nosiriya, Bistomiya va Ma'muniya xonliklarida Suhraivardiy shayxlik vazifasini ham bajarganligi qayd etilgan.

Shahobiddin Suhraivardiy Abbosiylar xalifaligida va boshqa musulmon mamlakatlarida yuqori lavozimni egallagan. Uni xalifalar va xalq hurmat qilgan. Bag'dodda uning izdoshlari ko'p bo'lgani uchun boshqa mamlakatlarda ham shuhrati ortdi. Xalifa Nosir Suhraivardiyning salohiyatidan, xalqning unga bo'lgan hurmatidan sustlashgan paytda foydalanib, Bag'dod hokimiyatini ta'minlab, saljuqiylardan keyingi og'ir vaziyatni o'z qo'lga oldi. Suhraivardiy Damashqda (Suriya) Ayyubiylar sultoni Malik Ashraf bilan bir necha bor uchrashgan. U Xorazmshohlar sultoni bilan uchrashib, Bag'doddagi harbiy yurishini to'xtatmoqchi bo'ldi. Suhraivardiy Otabeklarga elchi sifatida Erbilga ham tashrif buyurgan (1146-1232 yillarda Erbilga tashkil etilgan beklik hukmdori Ko'k Bo'ri 1232 yilda vafot etgan. Beylik merosxo'ri bo'lmaganidan keyin Abbosiylarga qo'shib olingan).

Suhraivardiy (milodiy 1221) hijriy 618-yilda Koniya'dagi Saljuqiy sultoni Alauddin Kayqubodga xalifa Nosirdan xabar olib kelganida, sayohat chog'ida u Najmiddin Dayyo bilan uchrashib, o'zining "Mirsad-ul-Ibod" ("Ilohiylar uchun tuzoq") qo'lyozmasini sovg'a sifatida oladi. Kitobdan hafsasalasi pir bo'lgan Suhraivardiy uni Alouddin Qayqubodga hadya qiladi. Suhraivardiy Konyaga yetib kelganida Sulton Kayqubod Gaval qal'asida bo'lib, u yerda Sulton ul-ulamo nomi bilan mashhur bo'lgan Jaloliddin Rumiyning otasi Bahouddin Valad uni o'zi bilan olib ketgan edi. Suhraivardiy xalifadan xabar olib kelganini eshitgach, Sulton uni Gaval qal'asiga ham olib kelishni buyuradi. Gaval qasrida Kayud bilan rasmiy uchrashuvdan keyin Suhraivardiy Bahouddin

Valadning mehmoni bo'ladi. Bir paytlar Bag'dodga Balxdan kelgan Bahouddin Valad ham o'sha yerda mehmoni bo'lgan Suhravardiy bilan uchrashgan. Ikkala tomonning bir-birini hurmat qilishining sabablaridan biri ikkalasi ham Abu Bakrning avlodlari ekanliklari edi. Aytish mumkinki, bu uchrashuvga o'sha paytda o'n to'rt-o'n besh yoshlardagi voyaga yetgan Rumi ham guvoh bo'lgan.

Shahobiddin Konyada bo'lganida, albatta, Sayyid Burhoniddin Muhaqqiq Termiziy bilan uchrashib, nega o'zaro suhbat bo'lmagan, deb so'raganlarga "Xal xalqi yonida kal tili emas, xol tili kerak" tarzida javob berar edi. [6-74].(Ichki qalb ko'ziga ega bo'lganlar oldida bunday ko'zi bo'lmagan odamlar bo'lishi mumkin emas.Sh.B

Suhravardiy umrining deyarli har yili haj ziyoratiga borgan. Eng oxirgi ziyoratga

manbalarda ko'rsatilishicha - 628 (milodiy 1230)yilda mashhur mutafakkir shoir Ibnul-Farid bilan birga borgan.

Suhravardiy Makkada bo'lganida "Ilom ul-huda va aqidatu arbob-it tuka" ("Ta'vodorlarning to'g'ri yo'li va iymoni haqida xabar") nomli asarini yozib tugatadi.

Tafakkur tarixidan ma'lumki, 13 asr sektalarning paydo bo'lgan davri bo'lgan. Shu ma'noda Suhravardiy tariqat shayxlarining aksariyati bilan zamondosh edi. Ular orasida Ahmad Ar-Rifo'i, Ahmad Yassaviy, Abu Maydon al-Mag'ribiy, Najmiddin Kubro kabilar bor edi. Ibn Arabiy, Bahouddin Valad, Ibn ul-Farid kabi yirik diniy ulamolar ham Suhravardiyning zamondoshlari bo'lgan.

Suhravardiyning Bag'dodda Ibn Arabiy bilan uchrashgani haqida ham ma'lumotlar mavjud. Ibn Arabiydan so'raganda Suhravardiy "boshdan-oyoq sunnatga to'la" deb ta'riflagan. Suhravardiydan, o'z navbatida Ibn Arabiy haqida so'raganda: "Haqiqat daryosi kabi zot". Ibn Arabiyning mazhabga munosabati Abdulqodir Jiloniy bilan bog'langan. Tabiiyki, Suhravardiy ham bu tarafdagi halqadir, chunki u Jiloniyning shogirdi edi.

Faylasuf Suhravardiyning yana bir zamondoshi Ibnul-Farid bo'lib, asl ismi Umar Ali bo'lgan, "Sulton ul-oshiqin" nomi bilan mashhur bo'lgan. Qohirada tug'ilgani uchun uni "Misri" deb ham atashgan. 1230 yilda Suhravardiy va Ibnul-Farid Makkada uchrashadilar. Suhravardiy Ibnul-Farid o'zining she'riy tasavvufiy ohangi bilan she'riyatidan katta

taassurot qoldirganini manbalarda uchratish mumkin. Suhravardiyning g'oyat chuqur falsafiy ma'noga ega bo'lgan she'rlari uning Ibnul-Farid ijodiga ta'siri natijasida yaratilgan.

Hayotida katta muvaffaqiyatlarga erishgan Suhravardiy umrining so'nggi yillarini ziyoratga kelganlar bilan o'tkazgan. Ma'lumotlarga ko'ra, Suhravardiy umrining so'nggi davrlarida ko'rish qobiliyatini yo'qotgan. Ammo juma namozlarida shogirdlari yordamida vaz o'qishni to'xtatmagan. Biroq, o'limidan biroz oldin u to'shakka bog'langan, juda oz vazn yo'qotgan va 1234 yil 26 noyabrda vafot etgan. O'limining ertasiga uning dafn marosimida katta jamoa qatnashgan va u Bag'dod yaqinidagi qabristonga dafn qilingan. Keyinchalik bu yerni ziyoratgohga aylantirgan Saljuq amiri Jaloliddin Qoratoy Suhravardiy qabri ustiga maqbara qurdirgan.

Suhravardiy insonparvarligi bilan juda mashhur bo'lib, butun umri davomida yig'ilgan pul va sovg'alarni muhtoj va darveshlarga tarqatgan. Xuddi shu sabab bilan vafot etganidan so'ng, uning uyidan hatto o'ralgan mato ham topilmagani haqida ma'lumot keltiriladi.

Suhravardiyning ma'naviy merosi juda boy bo'lib, undan ko'plab asarlar saqlanib qolgan. Olimning bizgacha yetib kelgan mashhur risolalaridan biri "Avorif ul-maorif" ("Ma'rifat tuhfalari") asari bo'lib, quyida bu asarga qisqacha to'xtalib o'tamiz:

"Avorif ul-maorif" ("Ma'rifat in'omlari") asari.[1]tasavvufiy-falsafiy qarashlar ustida ishlaganliklarini aytish mumkin. Darhaqiqat, ushbu mehnat tufayli mutaxassis unvoni abadiylashtirildi. Mazhab davrining ilk asarlaridan biri bo'lgan bu asar Abu Bakr Kalabadiyning so'fiylik ahlining at-Ta'aruf bisektalari kabi so'fiylik g'oyalarini targ'ib qilish va tushuntirish maqsadida yozilgan.

Xulosa va takliflar. Xulosa o'rinda shuni ta'kidlash mumkinki, Abu Hafs Umar Suhravardiy tarixning eng ziddiyatli davrida yashab ijod etgan, ijtimoiy tafakkur shakli bo'lgan tasavvuf ta'limotining yorqin namoyon bo'lish darajasiga ko'tarilgan olimdir. U munozarali davrda o'zining chuqur falsafiy tafakkur fanini yaratdi. Bugungi kunda bu fan insoniyat adashmasligi va o'z yo'lini topishi uchun hidoyatga boshlovchi sifatida xizmat qilishi mumkin.

ADABIYOTLAR

1. Buxoro Davlat muzeyi qo'riqxonasi 21125/11 raqamli "Avorif al-Maorif" asar qo'lyozmasi. 1133-hijriy Milodiy 1721 yil, Abulg'oniyy Xattot.
2. Ozod Shomansur "Shayx Zayniddin kuyi Orifon Toshkandiy" risola. T: Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston milliy kutubxonasi nashriyoti. 2006.-B 35-36.
3. Shodmon Vohidov, Alisher Qodirov "Sharqning mashhur sulolalari" T: Akadem nashr. 2013.-B.
4. Eflaki, Menakibul-Orifn, Neshr. Tahsin Yazici, Anqara, 1947, gr.1, s. 45.
5. Ez-Zehabi, Tarix, c.IV, b. 98; Alamun-Nubel, taxminan. XXII, p. 375; Suxreverdi, Avorif, (Girish) b. XVII
6. Ibn Xallikon, Vefoyat, c.II, b. 345; Corbin, Henri, La 2 Faylasuf Shahoboddin Sohravardi Maktool, Parij, 1935, p. 21; Cebecioglu, "Avarif", 1.5, s.12, s.1; Uolbridge, Jon, Tasavvufiy Sharq hikmatlari: Suhravardiy va Platonik sharqshunoslik, Nyu-York universiteti nashriyoti, Nyu-York, 2001, bet.
7. Abed Al-Jabri, Muhammad, Arab-islom falsafasi: zamonaviy tanqid, fransuz tilidan Aziz Abbosiy tomonidan tarjima qilingan, Texas universiteti, Ostin, TX, 1999, p. 62; Houtsma, M.T., E.J. Brillning Islomning Birinchi Entsiklopediyasi, 1913-1936, Van Der Berg, "Suhravardi" Brill Akademik Publishers, Leiden-Nyu-York-Köln, 1993, p. VII, 506-7-bet;
8. Sefne egasi Sühreverdi el-Maktulün, Shihabeddin Sühreverdi'nin birader zadesi ekanligini qayd etuvchi. Vassaf, Sefne, cI, p. 284.
9. Narziev Z.I. "Tasavvuf Hujviri falsafiy dunyoqarashining genezisi" Fanda ilg'or tadqiqotlar: nazariya va amaliyot" Ilmiy maqolalar to'plami (Xalqaro ilmiy konferensiya materiallari, London, Buyuk Britaniya, 18-19 aprel 2016-yil)
10. Narziev Zubaydillo Ibodullaevich. "Kashf ul mahjub": manbalar, tarjimalar, nusxalar va effektlar.
11. Namozov B.B. Tasavvufda irfon muammosi //Europaische Fachhochschule. – 2014. 8. – 67-68-betlar.
12. Baxrievich N.B. Bilim, amaliyot va olim // AKADEMIYA: Xalqaro fanlararo tadqiqot jurnali. –2020 yil. -T. 10. - 6. –P. 1745-1756 yillar.
13. Namozov B.B. Vidi Xoja Muhammad Posro inson ruhi va tasavvuf gnoseologiyasi haqida // Nazariy va amaliy fanlar. – 2018 yil. 5. – 393-399-betlar.
14. Namozov B.B. Xoja Muhammad Porsoning inson ruhi va tasavvuf gnoseologiyasi haqidagi qarashlari // Theoretical & Applied Science Filadelfiya, AQSH. – 2018 yil. 5. – S..